

Μάριος Μπέγζος - Ο «πολιτικός» Παπαδιαμάντης

Πηγή: Έφημ. Τὰ Νέα, 31 Μαρτίου 2001

Θὰ νιώσουμε τὸν «πολιτικό» Παπαδιαμάντη ζητώντας δικές του ἀπαντήσεις σὲ δικές μας πολιτικές ἀπορίες. Ἐνα παράδειγμα εἶναι τὸ ἀξιακὸ τρίπτυχο «Πατρὶς - Θρησκεία - Οἰκογένεια» τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ ιδεολογήματος, πὺν προωθήθηκε ἀπὸ τὸν νεοελληνικὸ εὐσεβισμό τῶν θρησκευτικῶν σωματείων («Ἡ Ἑλλάδα τοῦ Χριστοῦ») στὴν ἐμφυλιοπολεμικὴ περίοδο καὶ πραγματώθηκε ἀπὸ τὴν ἑπταετὴ δικτατορία («Ἑλλὰς Ἑλλήνων Χριστιανῶν»).

Ὁ Παπαδιαμάντης καταγγέλλει τὸν ἐθνικισμό, τὴν πατριδοκαπηλία καὶ τὴν ἐθνικοφροσύνη: «Μεταξὺ ὄλων των ἐπαγγελμάτων, εἰς ὄλον τὸ Γένος, περναῖ ἐξόχως τὸ ἐπάγγελμα τῆς θρησκείας, καθὼς καὶ τὸ τοῦ πατριωτισμοῦ».

Περισσότερη εἰρωνεία δὲν χρειάζεται ἀπὸ ἕναν δεξιότεχνη τῆς γραφίδας... Ὅσον ἀφορᾷ τὴ θρησκεία πάλι δὲν διστάζει νὰ ἀσκήσει κριτικὴ στὴν Ἱεραρχία, ὅταν «συγκαλύπτῃ πᾶσαν σχεδὸν ἐγκληματικὴν πράξιν τῶν κληρικῶν καταγγελλομένην, σκανδαλίζουσα οὕτω τὴν κοινὴν συνείδησιν καὶ συντελοῦσα εἰς ἀπονέκρωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ὑπὲρ πάσας τὰς ἀθέους καὶ ὑλιστικὰς θεωρίας». Ἐπιμένει στὴ μόρφωση τοῦ κλήρου, ὑποστηρίζει τὴν οικονομικὴ αὐτοτέλεια τῆς Ἐκκλησίας, καταπολεμᾷ τὸν «δεσποτισμὸ», δηλαδὴ τὴν ἀπολυταρχία τῶν ἱεραρχῶν, στηλιτεύει τὴ χειροτονία ἀγραμμάτων κληρικῶν καὶ τὴν ἐγκαταβίωση ἀγάμων ἱερωμένων στὶς πόλεις.

Ταυτόχρονα ἐπιτίθεται στὶς θρησκευτικὲς ὀργανώσεις τῆς ἐποχῆς του μὲ τὸν Ἀπόστολο Μακράκη (1831-1905) πὺν ἐνέπνευσε ὅλες τὶς μεταγενέστερες εὐσεβιστικὲς κινήσεις (ἱεραποστολικὲς «Ἀδελφότητες Θεολόγων») τοῦ τόπου μας, τὰ «νεοπλάσματα τῶν ποικιλωνύμων συλλόγων, κοντὰ εἰς τὰς διαφόρους Ἀναστάσεις, Ἀναμορφώσεις, Ἀναγεννήσεις, Ἀναζυμώσεις καὶ Ἀναπλάσεις, τὰς ἐπαγγελλομένας τὴν διόρθωσιν», μὲ σατιρικὸ ὕφος: «Διατί δὲν γίνεσθε παπᾶδες, ἐπὶ τέλους, ἂν εἴσθε ἄξιοι; Ὅχι νὰ κάμετε πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν, ἄνθρωποι λαϊκοί, κοσμικοί, μὲ στριμμένους μύστακας, μὲ ὀρθὰ κολλάρα».

Δηλώνει τὴ θέση του: «Ἐγὼ εἶμαι τέκνον γνήσιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐκπροσωπούμενης ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων της. Ἐὰν δὲ τυχὸν πολλοὶ τούτων εἶναι ἁμαρτωλοὶ, ἀρμόδια νὰ κρίνη εἶναι μόνον ἡ Ἐκκλησία, καὶ μόνον τὸ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐπικαλώμεθα». Ἀκούγεται ἐπίκαιρη ἢ ἐπισήμανσή του: «Τὸ βῆμα τῆς ἐκκλησίας δὲν εἶναι ὅπως τὸ βῆμα τὸ δικανικόν, τὸ βῆμα τὸ πολιτικόν, ὅπου ὑπάρχουν ρήτορες καὶ ἀντιρρητορες... Δὲν ἐπιτρέπονται ἐκεῖ αἱ αὐτοσχέδιοι ἀνοησία!»

Ὁ Παπαδιαμάντης καταγγέλλει τὴν βαυαροκρατία («ὅπως ἱεροσύλως ἢ βαυαρικὴ ἀντιβασιλεία ἔπραξεν») γιὰ τὴν πολιτειοκρατία, δηλαδὴ τὴν ἀνάμειξη τοῦ Κράτους στὴν Ἐκκλησία («ἡ μεγαλυτέρα αἰτία τῆς παρακμῆς τῶν μοναστηρίων εἶναι ἡ σκανδαλώδης ἀνάμιξις τῆς Πολιτείας καὶ τῶν κοσμικῶν προσώπων εἰς τὰ καλογηρικὰ πράγματα») καὶ τὴν αὐτοκεφαλία τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας στὴν ὁποία ἀντιτίθεται ρητά. Συνιστᾷ τὴν κατάργησι τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ὑπαγωγή της στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο: «Καὶ δὲν εἶναι καιρὸς ἄρα νὰ σκεφθῆ ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἂν δὲν συμφέρη ν' ἀποσύρη ἀπὸ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἀνηλίκου ἀδελφῆς της τὸ αὐτοκέφαλον, τὸ ὁποῖον κατὰ συγκατάβασιν μόνο καὶ ὑπὸ ὄρους παρεχώρησεν αὕτη;».

Ὁ «κοσμοκαλόγερος ἅγιος» τῆς λογοτεχνίας μας ἀναφέρεται στὸν πολιτικὸ γάμο: «Ἐλλείπει, ὅμως, ἄλλης προνοίας, χριστιανικῆς καὶ ἠθικῆς, διὰ νὰ εἶναι τουλάχιστον συνεπεῖς πρὸς ἑαυτοὺς καὶ λογικοί, ὀφείλουσι νὰ ψηφίσωσι τὸν πολιτικὸν γάμον».

Μὲ κριτήριον ὅτι «αἱ νεώτεροι ὅμως κοινωνίαι, αἱ χριστιανικαί, πρῶτην βᾶσιν ἔχουσι τὸ ἀδέσμευτον τῆς θελήσεως, τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου» συνιστᾷ νὰ «μὴν εἴμεθα βάρβαροι, μὴ θέλωμεν νὰ ἐπιβάλωμεν βίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Τάχα ἀπαντᾷτε σήμερον πολλοὺς ἐγγάμους νὰ εἶναι εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν τύχην των, ἢ βλέπετε νὰ εἶναι εὐκόλος ὁ γάμος, ὡς ἔπρεπε νὰ εἶναι, ὡς ἐπιούσιος κοινωνικὸς ἄρτος, ὡς θεμελιώδης θεσμός;».